

СЬОГОДЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Невід'ємною частиною освітньої реформи, без якої неможливо уявити Нову українську школу, є розвиток інклюзивної освіти, що запроваджує прогресивні принципи сучасного суспільства. Зміни в організації освітнього середовища зумовлюють потребу вирішення педагогічних завдань, одним з яких є забезпечення комплексної допомоги дітям з особливими освітніми потребами як у спеціалізованих, так і в інклюзивних закладах загальної середньої освіти. У низці нормативних документів, зокрема, у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки», Концепції Нової української школи передбачено ряд завдань, спрямованих на оптимізацію освіти дітей з інвалідністю [1; 2].

Поняття «інклюзивний» відображає нові погляди не лише на освіту, але й на місце людини в суспільстві та поступово замінює термін «інтеграція», оскільки механічне поєднання в одному місці дітей з особливими потребами та дітей із нормальним розвитком не означає повноцінної участі перших у житті колективу. В основі інклюзії, на противагу інтеграції, лежить нова філософія та методологія шкільного навчання, яка має враховувати потреби кожної дитини.

Проблема здобуття освіти дітей з особливими потребами перебуває в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних учених: В. Андрущенко, М. Ярмаченка, Е. Андрєєвої, В. Бондаря, А. Колупасвої, Н. Сабат, Є. Ярської-Смирнової, О. Акімової та зумовлює необхідність її подальшої розробки, зокрема, щодо впровадження інклюзивної освіти [3].

Українські педагоги та міжнародні експерти зазначають, що в питанні розвитку інклюзивного навчання Україна зробила потужний крок уперед. Але попри численні зміни у законодавчих і нормативно-правових актах ступінь реальної поширеності інклюзивної освіти в Україні ще доволі низький. Статистичні дані вказують, що у 2015/2016 навчальному році в інклюзивних класах навчалися 2720 дітей з особливими освітніми потребами – а це лише 5,8% від загальної кількості.

Перехід до інклюзивної освіти, як найбільш сучасної форми соціально-педагогічної реабілітації дітей з обмеженими можливостями стає пріоритетним у розвитку регіональної освіти. В місті Мукачеві з кожним роком створюється дедалі більше можливостей щодо організації освітнього середовища для дітей з різними нозологіями. Протягом 2016-2017 навчального року в інклюзивних навчальних закладах міста навчалось 233 дитини з особливими потребами. Мукачівською міською ПМПК було проведено 30 стаціонарних засідань, обстежено 250 дітей з різними нозологіями до 18 років. Для реалізації права на рівний доступ до якісної освіти дітей із особливими освітніми потребами у місті для 22 учнів було організовано інклюзивне навчання в 17 класах. З початку 2018-2019 навчального року вже 34 дітей молодшого шкільного віку з особливими потребами залучені до навчання в інклюзивних класах.

Слід зазначати, що включення дітей з особливими потребами у загальноосвітні групи не відбувається автоматично. Це цілеспрямований процес, який потребує обережного впровадження та контролю і передбачає серйозну та виважену підготовчу роботу. Спільними зусиллями команди здійснюються цілеспрямовані та різнопланові спостереження, визначаються цілі, розробляються завдання, створюються індивідуальні плани розвитку. Освітні програми залучення дають можливість учням з різними нозологіями взаємодіяти зі звичайними дітьми, спостерігати за ними, наслідувати їх. Інакше кажучи, діти-інваліди можуть отримувати такий соціальний досвід, як і їхні здорові товариші. Бо як відомо, спілкування – найважливіша соціальна потреба людини. Позбавлені спілкування діти несвоєчасно і неповноцінно розвиваються [4]. Як показує досвід, інтенсивна соціальна взаємодія сприяє встановленню дружніх, позитивних соціальних стосунків, свого роду мережі соціальної підтримки. Також особистісно-орієнтований освітній процес забезпечує умови не лише для спілкування з ровесниками, а й для їхнього досвіду. Це дає можливість дітям з особливими потребами бачити реакцію інших дітей на те чи інше завдання, способи його виконання, чути їхні мовленнєві висловлювання, і таким чином сприяє появі інтересу до пізнання навколишнього світу, формуванню мотивів до навчальної діяльності, до співпраці, забезпечує умови успішної соціальної, психологічної, фізичної адаптації та життєдіяльності. В інклюзивних класах наголос робиться, в першу чергу, на розвиток сильних якостей і талантів дітей-інвалідів, а не на їхніх фізичних або розумових проблемах.

Отже, у сучасних умовах виникла гостра необхідність складання і впровадження моделі інклюзивної освіти, що відповідає міжнародним правилам, вимогам українського законодавства, культурним нормам суспільства і потребам людини з інвалідністю. Навчання в інклюзивних класах дітей з особливими потребами, з одного боку, допомагає їм адаптуватися до нормальних життєвих ситуацій, позбутися почуття ізольованості, відчуження, сприяє зникненню соціальних бар'єрів та інтеграції в соціум, а з іншого – вчить учнівську громаду школи спілкуватися та працювати разом, формує почуття відповідальності за товаришів, які потребують не лише допомоги, а, насамперед, прийняття і визнання.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf.
2. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під.заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
3. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко, І. О. Білозерська. – К. : А. С. К., 2012. – 308 с.
4. Горбатюк О. Ф. Соціальна адаптація дітей з особливими потребами в загальноосвітню початкову школу / О. Ф. Горбатюк // Розкажіть онуку. – 2008. – № 8. – С.3-10.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>